

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

Rvp 545/2022
II. ÚS 156/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovcej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniam Okresného súdu Bratislava IV č. k. 3 T 66/2021 zo 17. decembra 2021 a Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Tos 1/2022 z 11. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 23. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 5 ods. 1 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Ďalej v ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhuje, aby označené rozhodnutia všeobecných súdov zrušil a prikázal im prepustiť sťažovateľa na slobodu a priznal mu tiež primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené trestné stíhanie pre zločin lúpeže podľa § 188 ods. 1 Trestného zákona, v rámci ktorého bol sťažovateľ vzatý do väzby s odkazom na § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku uznesením Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) z 30. júna 2021. Po podaní obžaloby na sťažovateľa a ostatných spoluobvinených 9. decembra 2021 rozhodol okresný súd uznesením č. k. 3 T 66/2021 zo 17. decembra 2021 (ďalej len „prvostupňové uznesenie“) o ponechaní sťažovateľa vo väzbe. O sťažnosti podanej sťažovateľom proti prvostupňovému uzneseniu rozhodol Krajský súd

v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 4 Tos 1/2022 z 11. januára 2022 (ďalej len „druhostupňové uznesenie“), ktorým ju ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že sa krajský súd v druhostupňovom uznesení riadne nevysporiadal s jeho námietkami, ktoré uviedol v sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu. V konkrétnosti uvádza, že v podanej sťažnosti namietal prietahy vo vedenom trestnom konaní, keď podľa jeho vyjadrenia orgány činné v trestnom konaní nevykonali po dobu ôsmich týždňov žiaden procesný úkon. Ďalej dôvodí, že preventívnu väzbu v jeho prípade odôvodnil okresný súd iba „všeobecne a abstraktne“ a neodkázal na špecifické skutočnosti a jeho osobné pomery, čo sťažovateľ považuje za postup odporujúci obsahu namietaného čl. 5 dohovoru. Napokon predostiera ústavnému súdu tvrdenie o porušení princípu prezumpcie neviny, keď mali všeobecné súdy konajúce o jeho väzbe svojimi vyjadreniami kriminalizovať jeho osobu formuláciami, v ktorých poukázali na to, že predchádzajúce odsúdenia nemali voči sťažovateľovi odstrašujúci účinok, keďže sa dopustil násilného trestného činu opakovane.

4. V postupe konajúcich súdov, ktoré rozhodli o ponechaní sťažovateľa vo väzbe z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku a nenahradili jeho väzbu miernejšími alternatívnymi opatreniami, sťažovateľ vidí porušenie svojich označených práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie o porušení jeho práv v rámci rozhodovania o jeho väzbe (rozhodovanie o ponechaní vo väzbe po podaní obžaloby), kde toto svoje tvrdenie podporuje sťažovateľ argumentáciou o prietahoch v trestnom konaní, o nedostatku dôvodov väzby a porušením princípu prezumpcie neviny.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv uznesením okresného súdu

6. Pokiaľ ide o namietané porušenie označených práv sťažovateľa prvostupňovým uznesením okresného súdu, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej je právomoc ústavného súdu vo vzťahu ku konkrétnemu namietanému rozhodnutiu alebo postupu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 107/2019). Ústavný súd preto konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení súdu v prvostupňovom rozhodovaní o väzbe prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využil, pričom ochranu všetkým jeho označeným právam bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť krajský súd,

ktorému patrilo rozhodovanie o podanej sťažnosti. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti označenému rozhodnutiu okresného súdu, preto ústavný súd rozhodol o odmietnutí tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením krajského súdu

7. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu právo na osobnú slobodu je garantované čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 ústavy a je v ňom obsiahnuté aj právo obvineného na urýchlenú súdnu kontrolu zákonnosti jeho väzby, s čím je spojená povinnosť nariadenia prepustenie obvineného, ak je väzba nezákonná, ako aj jeho právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie sa môže v zákonom určených prípadoch podmieniť zárukou. Obsah označeného ustanovenia ústavy korešponduje právam vyplývajúcim z čl. 5 dohovoru (obdobne napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08, III. ÚS 581/2015, III. ÚS 183/2018). Súdne preskúmanie zákonnosti pozbavenia osobnej slobody kladie nároky (okrem iného) na kvalitu preskúmania. Väzobné konanie týkajúce sa rozhodovania o osobnej slobode obvinenej osoby musí spĺňať niektoré fundamentálne požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré sú prenesené do špeciálnych ustanovení čl. 17 ods. 1 a 5 ústavy a čl. 5 dohovoru aplikovateľných na konania týkajúce sa väzby. Jednou z nich je aj právo na náležité odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (pozri napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 581/2015, II. ÚS 113/2020).

8. Pri posúdení väzobnej trestnej veci sťažovateľa sa ústavný súd zamerl na zodpovedanie otázky, či sa krajský súd s relevantnými okolnosťami veci sťažovateľa, resp. s tými okolnosťami, na ktoré poukazoval sťažovateľ v sťažnosti podanej proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne, či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia v spojení s dôvodmi prvostupňového uznesenia okresného súdu ústavnoprávne akceptovateľné a či konajúcim súdom zvolená a prezentovaná interpretácia aplikovanej právnej úpravy neodporuje jej účelu a zmyslu. Inými slovami, či je väzba v prípade sťažovateľa zdôvodnená ústavne udržateľným spôsobom. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd oboznámil, tak s aplikovanými ustanoveniami Trestného poriadku, ako aj s odôvodnením prvostupňového uznesenia okresného súdu a druhostupňového uznesenia krajského súdu.

9. Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný,

má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

a) ujde alebo sa bude skrývať, aby sa tak vyhol trestnému stíhaniu alebo trestu, najmä ak nemožno jeho totožnosť ihneď zistiť, ak nemá stále bydlisko alebo ak mu hrozí vysoký trest,

b) bude pôsobiť na svedkov, znalcov, spoluobvinených alebo inak mať obťažovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie, alebo

c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil,

a ak vzhľadom na osobu obvineného, povahu alebo závažnosť trestného činu, pre ktorý je trestne stíhaný, nie je v čase rozhodovania o väzbe možné väzbu nahradiť podľa § 80 alebo § 81.

10. Okresný súd v prvostupňovom uznesení, ktorým rozhodol o ponechaní sťažovateľa vo väzbe z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku, v úvode poznamenal, že doterajšia doba vykonanej väzby nie je v rozpore so zásadou primeranosti k hroziacemu trestu, keď trestná sadzba v prípade stíhaného zločinu je od troch do osem rokov. Ďalej uviedol, že sťažovateľ má v registri trestov pätnásť záznamov a na adrese, ktorú uviedol ako adresu trvalého pobytu, sa nezdržiava, na ďalšej špecifikovanej adrese nebol pobyt sťažovateľa potvrdený, pričom sťažovateľ prespáva v rôznych ubytovacích zariadeniach a nie je známe miesto, kde si preberá poštové zásielky, ďalej že je sťažovateľ nezamestnaný. Uvedené skutočnosti považoval okresný súd za také, ktoré opodstatňujú obavu, že by sťažovateľ menil miesto svojho pobytu, nepreberal poštu a bol tak pre potreby trestného konania nedosiahnuteľný. Uvedenou argumentáciou podporil okresný súd tzv. útekovú väzbu. V ďalšom bode okresný súd poukázal na to, že sťažovateľ bol z posledného výkonu trestu odňatia slobody prepustený 14. mája 2021, je užívateľom drog, pričom je zrejmé, že na uspokojovanie svojich osobných potrieb a nákup drog nemá verifikovaný legálny zdroj príjmov. Predchádzajúce odsúdenia sťažovateľa sa týkajú prevažne majetkovej trestnej činnosti, pričom zločinu lúpeže, pre ktorý je stíhaný, sa mal sťažovateľ dopustiť opätovne, keďže za uvedený trestný čin bol už v minulosti odsúdený. Okresný súd uvedené skutočnosti vyhodnotil ako také, ktoré dostatočne odôvodňujú obavu, že v prípade ponechania na slobode by sťažovateľ mohol pokračovať v trestnej činnosti v snahe získať finančné prostriedky pre svoju obživu a predovšetkým na nákup drog, keďže predchádzajúce odsúdenia nemali na odsúdeného pozitívny prevýchovný vplyv. Uvedenou argumentáciou okresný súd zdôvodnil v prípade sťažovateľa tzv. preventívnu väzbu. Okresný súd bol takisto toho názoru, že osobnostná výbava sťažovateľa, ktorý je užívateľom drog a jeho kriminálna minulosť vylučujú, že by bolo možné zabezpečiť účel sledovaný väzbou miernejšími alternatívnymi opatreniami. Krajský súd v odôvodnení druhostupňového uznesenia vo vzťahu k sťažnostným námietkam sťažovateľa uviedol, že pokiaľ ide o obhajobou namietané prieskumy v konaní vo vymedzenom období od 1. októbra 2021 do 9. decembra 2021, práve do tohto obdobia spadá posúdenie návrhu na postup podľa § 363 a nasledujúcich Trestného poriadku, ktorý iniciovala práve strana obhajoby 22. októbra 2021, keď bol tento návrh vybavený Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky 2. decembra 2021 tak, že mu nebolo vyhovené, o čom bola príslušná dozor konajúca prokuratúra vyrozhodovaná 6. decembra 2021, na základe čoho bezprostredne na bola 9. decembra 2021 okresnému súdu podaná obžaloba. Krajský súd vo vzťahu k osobe sťažovateľa konštatoval,

že neexistuje žiaden relevantný dôkaz, ktorý by potvrdil, že by sťažovateľ v prípade prepustenia na slobodu bol zastihnuteľný na určitom mieste, na ktorom by sa zdržiaval. Ďalej krajský súd k dôvodom preventívnej väzby u sťažovateľa okrem skutočností prezentovaných už v prvostupňovom uznesení okresného súdu, na ktoré sa ako na vecne správne odvolal, doplnil, že nemožno ignorovať ani závery znaleckého posudku, ktorá u sťažovateľa potvrdili syndróm závislosti na omamných a psychotropných látkach.

11. Po oboznámení sa s obsahom oboch rozhodnutí všeobecných súdov je ústavný súd toho názoru, že argumentácia, prostredníctvom ktorej bolo sťažovateľovi vysvetlené splnenie materiálnych podmienok väzby, je jednak úplne vyčerpávajúca a súčasne plne konvenuje obsahu dotknutých ustanovení Trestného poriadku. Opis konkrétnych skutočností opodstatňujúcich u sťažovateľa väzbu útekovú a preventívnu, ponúknutý v odôvodnení oboch rozhodnutí, je natoľko výpovedný a presvedčivý, že prípad väzby sťažovateľa možno hodnotiť ako klasický príklad väzobných dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Sťažovateľ tak, ako to výslovne uvádza samotné ustanovenie § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku, nemá stále bydlisko, kde by bol zastihnuteľný a na ktorom by mohol preberať potrebné zásielky, existuje teda reálne riziko marenia priebehu trestného konania. Aj záver o danosti dôvodov preventívnej väzby má podľa názoru ústavného súdu výraznú oporu v charakteristike osobnostného profilu sťažovateľa ako osoby s nadštandardnou kriminálnou minulosťou, zároveň drogovo závislou so sklonom zabezpečovať si zdroj príjmov nelegálnymi aktivitami. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa, že by mal byť v jeho prípade formuláciami použitými v rámci dotknutého väzobného rozhodovania, ktoré je predmetom prieskumu ústavného súdu, porušený princíp prezumpcie nevinoty, ústavný súd sa s týmto tvrdením sťažovateľa zásadne nestotožňuje, keďže kriminálna minulosť, na ktorú krajský súd a aj okresný súd vo svojich rozhodnutiach poukazujú, je riadne podložená údajmi z registra trestov a vo vzťahu k aktuálne vyšetrovanej trestnej činnosti použil okresný súd v odôvodnení prvostupňového uznesenia formuláciu v znení („*pričom zločinu lúpeže, pre ktorý je stíhaný sa mal dopustiť opätovne*“), ktoré predstavuje akceptovateľné tvrdenie o podozrení zo spáchania vyšetrovanej trestnej činnosti, nie prehlásenie o vine.

12. Druhostupňové uznesenie krajského súdu sa vzhľadom na predchádzajúce závery ústavnému súdu nejaví ako svojvoľné, porušujúce namietané práva sťažovateľa. Ústavný súd je toho názoru, že krajský súd uviedol vo svojom rozhodnutí v spojení s odôvodnením prvostupňového uznesenia okresného súdu dostatočne konkrétne a náležité argumenty podporujúce zákonnosť postupu pri rozhodovaní o väzbe sťažovateľa, pričom výklad, ktorý v súvislosti s aplikáciou príslušnej právnej úpravy v dotknutom rozhodnutí prezentoval, nijako neodporuje zmyslu a účelu príslušných ustanovení Trestného poriadku upravujúcich postup pri rozhodovaní o väzbe.

13. Vychádzajúc z prezentovaných záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti týkajúcej sa druhostupňového uznesenia krajského súdu ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

14. V závere sa ústavný súd vysporiadal aj so skutočnosťou povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, ktoré v prípade sťažovateľa absentovalo. V tomto smere poukazuje ústavný súd na § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Zákon o ústavnom súde vyžaduje, aby boli všetky tri podmienky splnené kumulatívne. Keďže ústavný súd tak, ako to je uvedené v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto rozhodnutia, skonštatoval dôvody na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľa pre nedostatok právomoci k jej prerokovaniu a pre jej zjavnú neopodstatnenosť, teda zjavnú bezúspešnosť ústavnej sťažnosti, navyše keď sťažovateľ o ustanovenie právneho zástupcu ani nežiadal, bolo bez právneho významu sa touto otázkou zaoberať.

15. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu